

## Uvodnik

# Internacionalizacija izobraževanja kot priložnost za povezovanje in razvoj znanja

Internacionalizacija visokega šolstva sočasno z razvojem nacionalnih izobraževalnih sistemov, ki zagotavljajo izobraževanje v domačem jeziku, ob srečevanju z domačimi raziskovalci in visokošolskimi učitelji vzpostavlja priložnost za mednarodno povezovanje in sodelovanje pri razvoju novega znanja, izmenjavo spoznanj z raziskovalci, visokošolskimi učitelji in študenti iz drugih držav. Primerjalni pogled in izmenjava praks iz drugih jezikovnih in sociokulturnih razmer spodbujata samorefleksijo o vlogi raziskovanja in izobraževanja v različnih okoljih ter pomenita priložnost za razvoj šolstva na vseh stopnjah izobraževanja.

Narava znanstvenega raziskovanja samodejno vzpostavlja mednarodne tokove med človeškimi in drugimi viri, kar je koristno na individualni, institucionalni, nacionalni in vsesplošni ravni. Čeprav je *spoznanje* univerzalno, pa je lahko pot do raziskovalnih spoznanj kulturno pogojena, prav tako individualni razvoj novega *znanja*. V resoluciji o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 je bila internacionalizacija pripoznana kot eden izmed ključnih elementov pri razvoju visokega šolstva. Vlada Republike Slovenije je novembra 2016 potrdila tudi Strategijo internacionalizacije slovenskega šolstva 2016–2020, ki je usmerjena v pet ključnih področij (Aškerc Veniger in Flander 2016, str. 10):

- mobilnost kot ključni del slovenske visokošolske skupnosti, odprte v mednarodno okolje;
- kakovostno mednarodno znanstvenoraziskovalno in razvojno sodelovanje;
- spodbujanje razvoja medkulturnih kompetenc;
- ciljna usmerjenost v prednostne regije in države;
- promocija, podpora in spremljanje Strategije internacionalizacije slovenskega visokega šolstva.

Internacionalizacija na različnih področjih daje priložnost za redefiniranje vloge znanosti in znanja v družbi, pojmovanja kakovosti visokega šolstva ter razvoja pedagogike kot znanosti. Pojmovanje kakovosti je na vseh stopnjah izobraževanja sociokulturno in vrednostno kontekstualizirano. Pogosto ga določa nereflektiran »režim resnice« (Foucault 1980), ki normativno in pozicijsko določa namene, cilje in

rezultate izobraževanja oziroma ekonomsko in politično resnico pri določanju kakovosti izobraževanja ter raziskovanja. Tako obstaja možnost, da internacionalizacijo mislimo in implementiramo izključno globalizacijsko, instrumentalizirano, neoliberalno ter ob tem izpustimo priložnost za nadaljevanje primarne vloge in poslanstva univerz, to pa je razvoj novega znanja v mednarodnem okolju, v situacijah mednarodno raznolikih perspektiv, z namenom doseganja boljše kakovosti življenja posameznika in celotne družbe, za, kot pravi Medveš (1991), življenje v sožitju. Vlogo pedagogike kot znanosti je na področju internacionalizacije mogoče pripoznati s sledenjem trendom, učinkom in vplivom internacionalizacije na razvoj znanja, znanosti, procesa poučevanja ter na razvoj šolstva.

V tematski številki revije *Sodobna pedagogika* so zbrani prispevki avtorjev, ki so ob svojem primarnem poslanstvu in udejstvovanju (med njimi so sooblikovalci politik, visokošolski in srednješolski učitelji, sodelavci, raziskovalci na svojih vsebinskih področjih ter strokovni sodelavci iz mednarodnih pisarn) želeli predstaviti svoja raziskovalna in strokovna spoznanja v povezavi z oblikami in učinki internacionalizacije predvsem v visokem šolstvu oziroma v celotni izobraževalni vertikali.

Da lahko sploh začnemo razmišljati in proučevati proces internacionalizacije, je pomembno opredeliti, kaj v formalnem in organizacijskem smislu obsega, zato prispevek **Alenke Flander** z naslovom *Internacionalizacija kot način za izboljšanje visokošolskega izobraževanja v sodobni družbi* pojasnjuje predvsem sistemske oblike internacionalizacije in njihove vplive na izboljšanje kakovosti visokega šolstva. Obenem pa odpira dileme in vprašanja: od vzpostavljanja pogojev za uspešno internacionalizacijo visokega šolstva do učinkov internacionalizacije.

Eden od pomembnih dejavnikov internacionalizacije je lahko večjezičnost posameznikov in znanje tujih jezikov kot nosilcev pomenov določene kulture. Način učenja in poučevanja tujega jezika ter srečevanje s tujejezičnim okoljem v najzgodnejših letih izobraževanja pa ima lahko velik vpliv na odnos do učenja in sporazumevanja v tujem jeziku v kasnejših letih, še bolj pa na razvitost medkulturnih kompetenc, ki jih je treba razvijati načrtno in sistematično. **Maja Dolinar in Ana Mlekuž** v prispevku *Teachers' Intercultural Competencies and Foreign Language Learning and Teaching in Slovene Schools: Findings from ESLC Study* predstavljata svoja spoznanja pri proučevanju medkulturne kompetentnosti učiteljev tujega jezika in ugotavljata, da osnovnošolski učitelji pri poučevanju tujega jezika pogosto prezrejo pomembnost poučevanja kulture kot konteksta za učenje jezika. Poudarjata, da bi morali imeti slovenski učitelji tujega jezika več priložnosti za mednarodne izmenjave, kar bi lahko pripomoglo k večjim medkulturnim poudarkom v procesu poučevanja tujega jezika.

Znanje tujega jezika se kasneje, v obdobju visokošolskega izobraževanja, kaže tudi v sami rabi jezika. **Violeta Jurković** v prispevku *Spletne jezikovne dejavnosti in priložnostno učenje angleščine med slovenskimi študenti* predstavlja spoznanja o spletnih dejavnostih in priložnostnem učenju angleščine med slovenskimi študenti. Ugotavlja, da je pogostost rabe sprejemniških dejavnosti v angleškem jeziku večja od pogostosti rabe tvorbnih in interakcijskih dejavnosti. Interakcijske in tvorbnne dejavnosti večinoma potekajo v slovenščini, pri sprejemniških pa je, kot ugotavlja avtorica, izbira jezika odvisna od dostopnosti in ažurnosti informacij.

Za delovanje v mednarodnem okolju je poleg zmožnosti komuniciranja v tujem jeziku, zmožnosti kontekstualizacije vsebin in pomena v medkulturnem kontekstu treba zagotavljati tudi razvoj globalno kompetentnih raziskovalcev, kot v prispevku *Rethinking research education in globalised times: Perspectives of European post-doctoral fellows* piše **Ewelina Niemczyk**. Poudarja, da bi morali visokošolski programi ponujati bolj učinkovite priložnosti za razvoj raziskovalnih zmožnosti in boljšo pripravo raziskovalcev na njihovo vlogo in odgovornosti v globalnem svetu z razvojem ne zgolj znanja s področja njihovih znanstvenih disciplin in znanja s področja raziskovalne metodologije, temveč tudi, kot pravi, razvoj »kulturne inteligence« in komunikacijskih veščin. Te zmožnosti se izražajo tudi v interakciji s kolegi in študenti, ki prihajajo na izmenjave oziroma se odločijo, da celoten študij opravijo v drugi državi.

Ob vpisu študentov iz drugih držav so zanimivi njihovi razlogi za študij in pričakovanja, ki so le redko ustrezno spremljani. **Aleš Oven, Marko Gavriloski in Mitja Tretjak** se v prispevku z naslovom *International students' demand for quality of teaching and services – case of UP FAMNIT* ukvarjajo s pričakovanji tujih študentov in razlogi za študij na eni izmed slovenskih univerz. Rezultati kažejo, da večina študentov, vključenih v raziskavo, pridobi informacije o fakultetah od znancev in da so pričakovanja povezana z razvojem njihove profesionalne orientacije ter predvsem s pridobivanjem novega znanja konkretno, na vsebinskem področju študija. Pomemben pa je tudi podatek, da si študenti ne želijo več klasičnih oblik pridobivanja novega znanja, temveč tudi vključevanje v raziskovalno delo na fakultetah. V prispevku *University Students' Views on the Impact of Student Mobility on their Achievements and Future Prospects* avtorice **Mimoza Bogdanoska Jovanovska, Silvana Neškovska, Daniela Andonovska Trajkovska, Nataša Blažeska Tabakovska in Biljana Kuzmanovska Tasetovikj** ugotavljajo učinke internacionalizacije in izmenjav študentov. Njihovi rezultati kažejo, da študijska izmenjava prispeva k študijski uspešnosti študentov po izmenjavi, povezana pa je tudi s kasnejšo zaposljivostjo oziroma razvojem veščin, potrebnih pri iskanju zaposlitve. Odločitev za mobilnost je med drugim povezana z ustrezno informiranostjo študentov o teh možnostih, na žalost pa tudi s finančnimi zmožnostmi študentov in njihovih družin.

V prispevku *Internationalisation at Home: the Case of Non-Mobile Medical Students in Hungary*, ki se ukvarja z vprašanjem razvoja medkulturnih kompetenc študentov s področja medicine, ki se zaradi različnih razlogov, tudi slabšega znanja tujega jezika ali finančnih razlogov, ne odločajo za izmenjavo ali študij v tujini, avtorici **Timea Németh in Alexandra Csongor** vidita priložnost v internacionalizaciji doma. V ospredje postavljata pomen ustrezne organizacije pedagoškega procesa s povezovanjem domačih in tujih študentov pri sodelovalnih oblikah učenja, vključevanjem mednarodnih in medkulturnih razsežnosti v kurikulum in uvajanjem interkulturnih jezikovnih programov.

Pomemben prispevek internacionalizacije je tudi povezovanje in dopolnjevanje vsebin in oblik ter metod poučevanja v študijskih programih, če mednarodno povezovanje poteka sistematično načrtovano na institucionalni in ne zgolj individualni ravni. Tako je v prispevku *Meduniverzitetno povezovanje v izobraževanju prostorskih*

*načrtovalcev* avtorjev **Sanje Gašparović, Alme Zavodnik Lamovšek, Mojce Foški in Gašperja Mraka** opisano meduniverzitetno povezovanje v izobraževanju prostorskih načrtovalcev. Predstavljen je pregled prednosti in slabosti študijskih programov dveh mednarodno povezanih fakultet, kar je služilo kot izhodišče za načrtovanje študijske izmenjave učiteljev in organizacije ustreznih oblik poučevanja v programih sodelujočih fakultet.

Dragoceno pa je tudi mednarodno povezovanje in skupno projektno delo fakultet in srednjih šol v mednarodnem okolju. **Robert Ojsteršek in Matej Veber** v prispevku z naslovom *Vpliv mednarodnega povezovanja na projektno delo pri izobraževanju iz mehatronike* predstavljata mednarodno izkušnjo, v katero so bili v skupnem projektu vključeni dijaki, srednješolski in visokošolski učitelji. Spoznanja kažejo, da mednarodna izkušnja vodi v večjo motivacijo in učno uspešnost dijakov. Z omenjenimi pristopi pa je zagotovljen tudi uspešen prehod dijakov na visokošolsko stopnjo izobraževanja.

Tematska številka s svojimi prispevki predstavlja ključne elemente internacionalizacije: 1) formalno in organizacijsko strukturo internacionalizacije ter dosedanja spoznanja o vplivih internacionalizacije na kakovost visokega šolstva oziroma celotne vertikale izobraževanja; 2) pomembnost ustreznega poučevanja tujega jezika kot izhodišča za razvoj medkulturnih kompetenc ter zmožnosti za učenje, interakcijo in komunikacijo v tujem jeziku; 3) ustrezno usposobljenost raziskovalcev, da bodo z ustreznimi medkulturnimi kompetencami lahko delovali v mednarodnem okolju; 4) spremljanje razlogov za študijsko izmenjavo, študij v drugi državi ter usklajevanje študijskega procesa s pričakovanji študentov, ki se odločajo za mednarodno izmenjavo; 5) spremljanje učinkov študijske izmenjave domačih študentov in morebitnih razlogov domačih študentov, zaradi katerih se ti ne odločajo za študijsko izmenjavo; 6) zagotavljanje internacionalizacije doma in internacionalizacije kurikula; 7) mednarodno vsebinsko in izvedbeno povezovanje študijskih programov na institucionalni ravni; 8) izvedbeno projektno povezovanje različnih stopenj izobraževanja z namenom zagotavljanja mednarodne izkušnje in uspešnega prehoda na visokošolsko stopnjo izobraževanja.

Vsebinski sklopi in poudarjena področja internacionalizacije so lahko izhodišče za načrtovanje mednarodnega sodelovanja posameznikov (študentov, raziskovalcev, osnovnošolskih, srednješolskih, visokošolskih učiteljev in sodelavcev) ter institucij na vseh stopnjah izobraževanja. Predvsem zato, ker se ukvarjajo z vzgojo, znanjem, učenjem, poučevanjem in vsebino sobivanja v mednarodnem okolju. Zavedamo se, da obstaja nevarnost popolne instrumentalizacije internacionalizacije. Zato verjamemo, da bo tematska številka prispevala predvsem k humanističnemu razmisleku o razlogih za povezovanje, izmenjavo in razvoj znanja, k spoznavanju raznolikosti perspektiv posameznikov, skupin in skupnosti ter k njihovi blaginji.

*Dr. Sonja Rutar in Katarina Aškerc Veniger*  
*urednici tematske številke*

**Literatura in viri**

- Aškerc Veniger, K. in Flander A. (ur.). (2016). *Strategija internacionalizacije slovenskega visokega šolstva 2016–2020*. Ljubljana: CMEPIUS, MIZŠ.
- Foucault, M. (1980) *Power/knowledge. Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*. New York: Pantheon Books.
- Medveš, Z. (1991). Pedagoška etika in koncept vzgoje. *Sodobna pedagogika*, letn. 42, št. 3/4, str. 101–117.